

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 15. jūnijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits, kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēja [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 92/2026),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Krimināllikuma 218. panta otro daļu redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2021. gada 31. decembrim (turpmāk – apstrīdētā norma), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajam teikumam.

2. Apstrīdētā norma nosaka:

“(2) Par izvairīšanos no nodokļu vai tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas vai par ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšanu vai samazināšanu, ja ar to nodarīti zaudējumi valstij vai pašvaldībai lielā apmērā, soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas un atņemot tiesības uz noteiktu vai visu veidu komercdarbību vai uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku no diviem līdz pieciem gadiem.”

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura

uzskata, ka viņai Latvijas Republikas Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punktā noteikts, ka pieteikumā minētais uzskats jāpamato.

Pieteikuma iesniedzējs bija komercsabiedrības dalībnieks un valdes loceklis. Viņš atzīts par vainīgu apstrīdētajā normā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, proti, par izvairīšanos no komercsabiedrībai aprēķināto nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas, nodarot valstij zaudējumus lielā apmērā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma nav pietiekami skaidra un paredzama, lai personu sauktu pie kriminālatbildības. Noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā neesot bijis paredzams, ka Latvijas tiesību sistēmā pastāv nodokļu nomaksas prioritātes princips un ka tā neievērošana rada kriminālatbildību arī tad, ja personas rīcībā esošie naudas līdzekļi nesasniedz pat pusi no nodokļu parāda apmēra. Tādējādi pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Pieteikuma iesniedzējs par apelācijas instances tiesas nolēmumu iesniedza kasācijas sūdzību. Senāts kasācijas sūdzību noraidīja. Senāta lēmums nav pārsūdzams. Tādējādi pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Senāta lēmums stājās spēkā [datums]. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 27. maijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteikts, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 6. punktu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt

lietu, ja pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro, pirmkārt, vai tā pieņemta un izsludināta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, un, otrkārt, vai tā ir pieejama, kā arī pietiekami skaidra un paredzama, lai varētu būt par pamatu personas saukšanai pie kriminālatbildības (sk. *Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 13.2. punktu*).

No Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertajām tiesību normu kvalitātes prasībām neizriet pienākums formulēt katru tiesību normu kā pilnīgi precīzu un detalizētu instrukciju (sal. *Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 18.1. punkts*). Lai cik precīzi un skaidri būtu formulēta tiesību norma, tās piemērošana vienmēr ir saistīta ar interpretācijas procesu, kas palīdz noskaidrot normas patieso jēgu un saturu kopsakarā ar konkrēto gadījumu. Gramatiskā metode ir tikai sākotnējais tiesību normas izpētes posms, tādēļ paļaušanās vienīgi uz teksta burtisko jēgu, neizmantojot citas interpretācijas metodes, neļauj noskaidrot normas patieso mērķi. Arī krimināltiesībās tiesību normas saturs tiek noskaidrots, tās interpretējot, un tas nav iespējams bez interpretācijas metožu kopsakarīgas piemērošanas. (sal. *Satversmes tiesas 2020. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-22-01 18. un 19. punkts*). Krimināltiesībās tiesību normas satura izpratne nereti prasa profesionālas juridiskas zināšanas. Tomēr apstākļi, ka personai nepieciešama juridiskā palīdzība apstrīdētās Krimināllikuma normas interpretēšanai, nenozīmē, ka pati norma nebūtu skaidra un paredzama (sal. *Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 18.1. punkts*).

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā no apstrīdētās normas formulējuma nebija saprotams, ka valsts kā kreditors ir prioritārā statusā un ka saistību pret citu kreditoru segšana pirms nodokļu samaksas ir uzskatāma par izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Viņš esot veicis aktīvas darbības, lai atjaunotu saimniecisko darbību un komercsabiedrībai būtu pietiekami līdzekļi nodokļu samaksai.

Personai no Satversmes 66. panta, kā arī netieši no Satversmes 73. panta izriet konstitucionālais pienākums maksāt likumā noteiktos nodokļus (sk. *Satversmes tiesas 2011. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2011-03-01 25. punktu*). Nodokļi ir galvenais valsts budžeta un pašvaldību budžetu ieņēmumu avots, kas ļauj finansēt publiskās funkcijas un pakalpojumus, kuri veicina sabiedrības labklājību.

Kriminālatbildību noteicošas normas nevar uzskatīt par neskaidrām tikai tādēļ, ka to saturs noskaidrojams, pamatojoties uz citiem normatīvajiem tiesību aktiem (sk. *Satversmes tiesas 2008. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-09-0106 7.2. punktu un 2019. gada 21. februāra sprieduma 2018-10-0103 15. punktu*). Atbilstoši likuma “Par nodokļiem un nodevām” 1. panta 1. punktam nodoklis ir ar likumu noteikts obligāts maksājums valsts budžetā vai pašvaldību budžetos, tostarp valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Šā likuma 15. panta pirmās daļas 2. punktā paredz nodokļu maksātāja pienākumu noteiktajā termiņā un pilnā apmērā nomaksāt nodokļus un nodevas. Minētā panta trešās daļas 6. punkts paredz, ka komercsabiedrībām ir papildu pienākums nomaksāt nodokļus un citus maksājumus, arī nodokļu parādus, pēc tam, kad apmierināti darbinieku prasījumi atbilstoši darba tiesiskajām attiecībām un prasījumi atlīdzināt kaitējumu, kas nodarīts sakropļojuma vai cita veselības bojājuma rezultātā, kā arī sakarā ar apgādnieka zaudējumu. Savukārt atbilstoši likuma “Par nodokļiem un nodevām” 1. panta 14. punktam ar izvairīšanos no nodokļu vai nodevu maksāšanas saprot tostarp jebkuru apzinātu darbību vai bezdarbību, kuras dēļ nodokļi vai nodevas nav samaksātas pilnā apmērā vai daļēji. Minētās normas šādā redakcijā bija spēkā arī brīdī, kad pieteikuma iesniedzējs izdarīja noziedzīgo nodarījumu. No tām izriet nodokļu samaksas obligātais raksturs un prioritāte attiecībā pret citiem maksājumiem, izņemot darbinieku prasījumus, kā arī tas, ka izvairīšanās no nodokļu samaksas var izpausties arī kā nodokļu samaksas nepilnīga veikšana.

Ņemot vērā minēto, no pieteikumā ietvertā juridiskā pamatojuma neizriet, ka pieteikuma iesniedzējam nebūtu bijis iespējams paredzēt nodokļu samaksas prioritāti, tostarp gadījumā, kad komersanta rīcībā bija līdzekļi tikai daļējai nodokļa samaksai.

Pieteikumā norādīts, ka noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā nebija neviena tiesas nolēmuma, kurā apstrīdētā norma būtu interpretēta tādā veidā, kā tas vēlāk tika darīts pieteikuma iesniedzēja krimināllietā. Notiesājošajā spriedumā nodokļu nomaksas prioritātes princips esot pamatots ar Satversmes tiesas spriedumiem, kas pieņemti pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas un kas nenosaka nodokļu nomaksas prioritātes principu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tam, vai iepriekš pastāvējusi judikatūra par konkrētās tiesību normas interpretāciju, nav izšķirošas nozīmes, vērtējot tiesību normas skaidrību un paredzamību, ja tās saturs ir noskaidrojams, izmantojot tiesību normu interpretācijas metodes. Arī tad, ja tiesību norma tiek interpretēta

pirmo reizi, tās piemērošana ir uzskatāma par paredzamu, ja interpretācija ir saprātīga un atbilstoša pārkāpuma raksturam (sal. *Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 21. punkts*).

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 6. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 92/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa